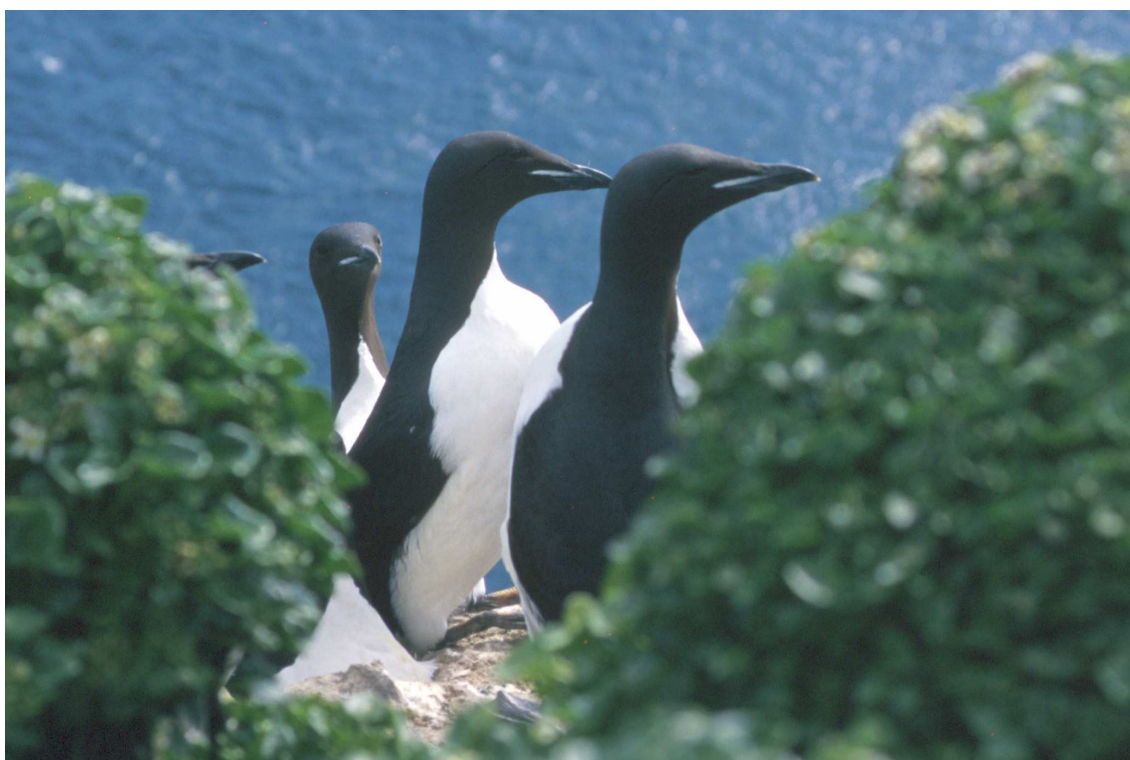

**FORVALTNINGSPLAN
BJØRNØYA
NATURRESERVAT
2005-2010**

**SYSELMANNEN
PÅ SVALBARD**

**GOVERNOR OF SVALBARD
ГУБЕРНАТОР СВАЛБАРДА**

Forord

Bjørnøya naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon 16. august 2002. Sysselmannen på Svalbard er forvaltningsmyndighet for naturreservatet og har utarbeidet denne forvaltningsplanen. Planen er godkjent av Direktoratet for naturforvaltning i samråd med Riksantikvaren.

Forvaltningsplanen er utarbeidet av tidligere naturvernrådgiver Jon Ove Scheie og av naturvernrådgiver Sissel Aarvik.

Longyearbyen oktober 2005

Per Sefland
sysselmann

Rune Bergstrøm
miljøvernssjef

Innhold

FORORD	3
INNHold	4
1 SAMMENDRAG	5
2 SUMMARY	6
3 INNLEDNING	7
3.1 HENSIKTEN MED FORVALTNINGSPLANEN	7
3.2 NASJONALE RETNINGSLINJER FOR FORVALTNING AV NATURRESERVATER	7
3.3 OPPRETTELSEN AV NATURRESERVATET	7
3.4 VERDIEN AV SVALBARDS UBERØRTE NATUR.....	8
3.5 VERDIEN AV SVALBARDS KULTURMINNER	8
4 BESKRIVELSE AV BJØRNØYA	9
4.1 FORVALTNINGSMYNDIGHET, EIERFORHOLD OG UTMÅL.....	9
4.2 BELIGGENHET OG SÆRPREG.....	9
4.3 GEOLOGI	11
4.4 PLANTELIV	11
4.5 DYRELIV.....	12
4.6 KULTURMINNER	14
5 DAGENS AKTIVITET PÅ BJØRNØYA	14
5.1 BJØRNØYA METEOROLOGISKE STASJON.....	14
5.2 FRILUFTSLIV, FERSKVANNSFISKE, JAKT OG FANGST	15
5.3 TURISME OG FERDSEL.....	16
5.4 FORSKNING OG UNDERVISNING	17
6 MÅL, STRATEGIER OG TILTAK FOR FORVALTNING AV NATURRESERVATET	17
6.1 FORMÅLET MED FREDNINGEN AV BJØRNØYA	17
6.2 MÅL, STRATEGIER OG TILTAK.....	18
6.2.1 Oppsyn.....	18
6.2.2 Miljøovervåking.....	18
6.2.3 Skjøtsel og overvåking av kulturminner	19
6.2.4 Informasjon.....	20
6.2.5 Fritidsfiske	21
6.2.6 Hytter	21
6.2.7 Samband	21
6.3 PRAKTISERING AV FREDNINGSFORSKRIFTEN FOR NATURRESERVATET.....	22
6.3.1 Inngrep (§ 4)	22
6.3.2 Planter, dyr og fossiler (§ 5)	23
6.3.3 Kulturminner (§ 6).....	23
6.3.4 Ferdsele (§§ 8 og 9).....	23
6.4 ØKONOMI	25
6.4.1 Oppsyn.....	25
6.4.2 Skjøtsel/vedlikehold av hytter og kulturminner	25
6.4.3 Miljøovervåking.....	25
6.4.4 Informasjon/generell saksbehandling.....	26
7 AKTIVITET I TILGRESENDE HAVOMRÅDER	26
7.1 SKIPSTRAFIKK	26
7.2 OLJE OG GASS	26
8 LITTERATURLISTE	27
9 VEDLEGG	28

1 Sammendrag

Bjørnøya naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon den 16.8.2002. Formålet med fredningen er å bevare en tilnærmet urørt og i verdenssammenheng unik isolert øy med særegent økologisk system, storslått natur, spesiell geologi, flora og fauna, særegne landformer og mange kulturminner.

Forvaltningsplanen gir med basis i fredningsforskriftene retningslinjer for forvaltningen av verneområdet. Sysselmannen på Svalbard er forvaltningsmyndighet for naturreservatet og planen skal legges til grunn for Sysselmannens praktisering av fredningsforskriften og gjennomføring av praktiske tiltak i naturreservatet. Forvaltningsplanen skal tas opp til vurdering og evt. revisjon hvert 5. år.

Dagens aktivitet på Bjørnøya er i hovedsak knytta til den meteorologiske stasjonen ved Herwighamna nord på øya. Arbeidet på stasjonen består i hovedsak av meteorologiske observasjoner, forskningsrelaterte oppgaver og telekommunikasjon. I tillegg betjener besetningen en del forskningsinstallasjoner for norske og utenlandske forskningsinstitusjoner. Det meste av denne aktiviteten er knyttet til selve stasjonen og det arealet som er skilt ut fra naturreservatet. På øya for øvrig utføres det forskning og overvåking knyttet til sjøfugl, svalbardrøye og luftforurensning / miljøgifter. Dette skjer på ulike steder i naturreservatet av tilreisende forskere i felt.

Fiske etter røye på Bjørnøya hadde tidligere et visst omfang, og det foregikk noe jakt. Etter opprettelsen av verneområdet er det kun stasjonsbesetningen som får lov å fiske. Jakt i naturreservatet er ikke tillatt. Fotturer og hytteturer er vanlige fritidsaktiviteter for besetningen på stasjonen. Øya har noe turisttrafikk, men det er et begrenset antall personer som går i land på noen få lokaliteter langs kysten om sommeren. I havområdene rundt Bjørnøya foregår det et omfattende fiske og fiskeflåten legger seg ofte nær øya for bunkring og omlasting av fisk og for å søke ly ved dårlig vær. Dette representerer et stort potensial for oljesøl som kan få alvorlige konsekvenser for naturmiljøet.

Planen formulerer mål, strategier og tiltak for oppsyn, miljøovervåking, skjøtsel og overvåking av kulturminner, informasjon, fritidsfiske, hytter og samband. Av de viktigste kan nevnes at det legges opp til et tettere og mer formalisert samarbeid med Vêrvarslinga for Nord-Norge og besetningen på den meteorologiske stasjonen. Dette med sikte på at de kan utføre oppsyns-, overvåkings- og informasjonsoppgaver i naturreservatet med faste rapporteringsrutiner. Det legges også opp til å formalisere et samarbeid med Kystvakta, særlig med sikte på oppsyn i området med ferdselsforbud i sør. Ellers planlegges et økt oppsyn også fra Sysselmannens side og utarbeiding av en informasjonsbrosjyre.

Fredningsbestemmelsene angir hvilke tiltak og aktiviteter som er tillatt og ikke i naturreservatet. Bestemmelsene vil bli praktisert strengt, men med mulighet for å få dispensasjon for tiltak og aktiviteter bl.a. i forbindelse med forskning. Tillatelse forutsetter at forskningen er forenlig med formålet med naturreservatet og det er godtgjort at undersøkelser må skje på Bjørnøya. Det kan også gis dispensasjon for bruk av snøscooter og helikopter for transport av materiell og personer for vedlikehold av bygninger og anlegg og transport av forsyninger til hyttene. Det vil ikke bli gitt tillatelse til oppføring av hytter eller annen bebyggelse i naturreservatet, eller til jakt og eggsanking. Et begrenset fritidsfiske av svalbardrøye med håndsnøre vil bli tillatt for besetningen på den meteorologiske stasjonen.

2 Summary

Bjørnøya nature reserve was established by regulations laid down by Royal Decree on 16 August 2002. The purpose of the regulations is to preserve the distinctive ecological system, dramatic scenery, interesting geological features, flora and fauna, distinctive landforms and elements of the cultural heritage on a unique, virtually untouched, isolated island.

The management plan for Bjørnøya nature reserve is based on these regulations and provides guidelines for its management. The Governor of Svalbard is administratively responsible for the nature reserve, and the Governor is required to use the management plan as a basis for implementing the regulations and for carrying out practical measures in the nature reserve. The management plan is to be evaluated and if necessary revised every fifth year.

Most human activity on Bjørnøya today is associated with the meteorological station at Herwighamna on the north coast of the island. Its work consists mainly of meteorological observations, research-related tasks and telecommunications. In addition, the station performs measurements and observations for Norwegian and foreign research institutes. Most of these activities take place at the meteorological station itself and in the surrounding area, which has been excluded from the nature reserve. Some field work is also carried out in other parts of the island by visiting scientists, who are involved in research and monitoring of seabirds, Arctic char and air pollution (heavy metals and POPs).

Fishing for Arctic char was previously common on Bjørnøya, along with some hunting. After the reserve was established, angling is restricted to be carried out only by the staff at the meteorological station. All hunting is prohibited within the reserve. Hiking and trips to the cabins are common leisure activities of the staff at the meteorological station. Some tourists do visit Bjørnøya, but there are only limited numbers of people who go ashore at a few localities along the coast in the summer months. The waters around Bjørnøya are important for commercial fisheries, and in poor weather conditions, fishing vessels often lie close to the island while bunkering and transferring catches. This means that there is a considerable risk of oil spills, which could have a serious impact on the environment.

The management plan sets out targets and describes strategies for inspection, environmental monitoring, management and surveillance of cultural remains, information, angling, cabins and communications. One of the most important strategies is to develop closer and more formal cooperation between the Norwegian Meteorological Institute's Forecasting Division for Northern Norway and The Governor of Svalbard. The plan is for the staff on Bjørnøya to carry out inspection, monitoring and information work in the nature reserve and provide reports in accordance with clear routines. Cooperation with the Coast Guard is also to be formalised, particularly as regards to inspections in the area at the southern end of the island where there are restrictions on access. The inspection by the Office of the Governor of Svalbard will also be expanded and an information brochure is to be published.

The regulations for the nature reserve specify the types of developments and activities that are permitted / prohibited within the reserve. The regulations will be enforced strictly, but exemptions may be granted in certain cases, for example in connection with research. Permits will only be issued for research that is consistent with the purpose of the regulations and for research that cannot be carried out elsewhere. Exemptions may also be granted for the use of snowmobiles and helicopters to transport people and equipment for the purpose of maintaining buildings and installations and transporting supplies to cabins. Permits will not be granted for the construction of cabins or other buildings in the nature reserve or for hunting and egg collecting, but a limited angling for Arctic char by the staff of the meteorological station will still be permitted.

3 Innledning

3.1 Hensikten med forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel for å ivareta og fremme verneformålet. Planen skal sikre en enhetlig forvaltning av verneområdet ved å gi konkrete retningslinjer for bruk, informasjon m.m.

Forvaltningsplanen er hjemlet i fredningsforskriften for Bjørnøya naturreservat, § 14. Fredningsforskriften er juridisk bindende, mens forvaltningsplanen er retningsgivende for Sysselmannens praktisering av forskriften og gjennomføring av praktiske tiltak i naturreservatet.

Forvaltningsplanen skal tas opp til vurdering og evt. revisjon hvert 5. år.

3.2 Nasjonale retningslinjer for forvaltning av naturreservater

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern når det gjelder beskyttelse mot menneskeskapt påvirkning og forstyrrelser av alle slag, jfr. § 17 i svalbardmiljøloven og merknadene til denne i Ot.prp. nr. 38 *Om lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)*.

Det er ikke laget egne nasjonale retningslinjer for forvaltning av naturreservater. I stortingsmelding nr. 22 (1994-95) *Om miljøvern på Svalbard* står det at målsetningen med naturreservatene er å verne om upåvirkede arktiske landskap, og å sikre den naturlige økologiske utvikling og muligheter for forskning. Turismen skal holdes på et lavt nivå i naturreservatene. De føringene Stortinget ga ved behandlingen av denne stortingsmeldingen er lagt til grunn i St.meld. nr. 9 (1999-2000) *Svalbard*.

3.3 Opprettelsen av naturreservatet

Sysselmannen og Norsk Polarinstitutt (NP) foreslo i 1992 vern av Bjørnøya. Fortgang i planene om vern ble det først da Stortinget i Innst. S. nr. 11 (1995-96) til St.meld. nr 22 (1994-95) *Om miljøvern på Svalbard* konkret ba regjeringen om å utarbeide en plan for vern av øya.

Melding om oppstart av vernearbeidet ble kunngjort i pressen i mai 1997. Samtidig sendte Sysselmannen ut et forslag om vern av Bjørnøya til lokale høringsinstanser. En oppsummering av den lokale høringen og Sysselmannens tilråding ble oversendt Direktoratet for naturforvaltning (DN) i brev datert 22.07.97. Direktoratet sendte 30.10.97 forslaget om opprettelse av Bjørnøya naturreservat på sentral høring. DN sin faglige tilråding til ble sendt Miljøverndepartementet 03.10.00.

Bjørnøya naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon den 16.8.02. Naturreservatet omfatter hele øya og tilhørende sjøområder ut til 4 nautiske mil, med unntak av et mindre landareal (1.200 daa) omkring stasjonen i nord. I sør og et i nordøst er det ferdselsforbud i deler av året. Kartvedlegg 1, 2 og 3. Ferdselsforbud i sør er for å unngå forstyrrelser i de store sjøfuglkoloniene. I nordøst er forbudet knyttet til forekomst av hekkende islom. DN har i oppgave fra miljøverndepartementet å fremme forslag om å utvide sjøarealet ut til 12 nautiske mil etter at Svalbards territorialgrense ble utvidet til 12 nautiske mil pr. 01.01.04.

3.4 Verdien av Svalbards uberørte natur

Etter definisjonen som benyttes på fastlandet, er fortsatt ca 98 % av landarealene på Svalbard villmarkspregede – det vil si at de ligger mer enn 5 km fra veier eller andre tekniske inngrep. (På fastlandet var tilsvarende tall i 2003 ca 12 %). De villmarkspregede naturområdene på Svalbard er både vesentlig større og samtidig vesentlig mindre påvirket av menneskelig arealbruk og ressursutnyttelse enn de gjenværende villmarkspregede områdene på fastlandet. Flora og fauna er stort sett intakt, selv om enkelte dyrebestander fortsatt er preget av tidligere tiders overbeskatning. Flere arter har respondert positivt på fredning – blant annet svalbardrein, isbjørn, kvalross, hvitkinngås og ærfugl.

Flora og fauna på Svalbard utvikler seg langt på vei uavhengig av menneskelige inngrep og styring, og områdene er det nærmeste man kommer uberørt natur og store intakte økosystemer i Norge, så vel som Europa.

Målsettinga med opprettelsen av verneområdene er i første rekke å ta vare på urørt eller lite påvirket natur for framtida. I naturreservatene ønsker man å ta vare på variasjonsrikdommen av plante- og dyreliv og sikre sammenhengende økosystemer. På Svalbard er dette mulig i en helt annen grad enn på fastlandet.

I St. meld. nr. 22 (1994-95) *Om miljøvern* på Svalbard ble ett av regjeringens miljømål formulert slik: «*Etter regjeringens oppfatning bør Norge ha et høyt ambisjonsnivå for miljøvernforvaltningen på Svalbard. Svalbard bør på bakgrunn av sine dokumenterte miljøverdier, fremstå blant de best forvaltede villmarksområder i verden.*»

Disse politiske målene og føringene er gjentatt i St.meld. nr. 9 (1999-2000) *Svalbard* og ved behandlingen av denne (Innst. S. nr. 196 (1999-2000)).

Videre har svalbardmiljøloven som formål (§ 1): ”*å opprettholde et tilnærmet uberørt miljø på Svalbard når det gjelder sammenhengende villmark, landskapselementer, flora, fauna og kulturminner. Innenfor denne ramme gir loven rom for miljøforsvarlig bosetting, forskning og næringsdrift.*” Å verne områder som for eksempel nasjonalparker og naturreservater er en strategi for å oppnå dette målet.

3.5 Verdien av Svalbards kulturminner

Kulturminnene på Svalbard skriver seg fra mange nasjoners virksomhet gjennom 400 år. I hovedsak dreide virksomheten seg om fangst, jakt og uttak av mineraler, men det er også mange kulturminner fra vitenskapelige ekspedisjoner og mer eventyrlige ekspedisjoner.

De klimatiske forholdene gjør at nedbrytingen av organisk materiale på Svalbard skjer sakte. Mange av Svalbards kulturminner inneholder derfor et kunnskapspotensial for forskning som ikke lenger finnes bevart andre steder. På den andre siden fører vær, vind, bølger, is og isbjørnens herjinger til at kulturminner på naturlig vis kan brytes ned relativt raskt. Kulturminnene utsettes også for menneskeskapt nedbrytning (slitasje og skader på faste kulturminner, ødeleggelse og fjerning av løse kulturminner og tilførsel av avfall og nye strukturer som bålplasser, teltringer, sittebenker m.m.). Dette er forhold som ikke er ønskelige, og som i stor grad kan motvirkes gjennom informasjon og andre forvaltningstiltak.

Kulturminner er en begrenset, ikke-fornybar ressurs med stor informasjons- og opplevelsesverdi i kontinuerlig utvikling. Flere kulturminner, særlig bygninger, er fortsatt i bruk og krever systematisk vedlikehold. Det oppdages nye kulturminner og kulturminnetyper og dagens virksomhet skaper også kulturminner.

4 Beskrivelse av Bjørnøya

For en grundig gjennomgang av natur- og kulturminneverdier henvises det til Norsk Polar-instituttts meddelelse nr.143 1997: *Dokumentasjon og vurdering av verneverdier på Bjørnøya.*

4.1 Forvaltningsmyndighet, eierforhold og utmål

Bjørnøya er en del av Svalbard og underlagt bestemmelsene både i Svalbardtraktaten av 1920 og Svalbardloven av 1925. Dette gir Norge både en rett og en plikt til å håndheve suverenitet og myndighet på en korrekt og troverdig måte innenfor de rammene traktaten og lovverket setter. På Svalbard er det Sysselmannen som ivaretar statens interesser som regjeringens øverste representant.

Hele Bjørnøya er matrikkeleiendom. Eiendommen var i privat eie fra Bjørnøen AS ble stiftet i 1918 fram til 1932 da staten overtok alle aksjer. Bjørnøen AS eksisterer fortsatt som et statlig aksjeselskap og har samme styre og direktør som Kings Bay AS. Styret er underlagt eierskapsseksjonen i Nærings- og handelsdepartementet. Bjørnøya har derfor grunneierinteresser som skiller området fra andre verneområder på Svalbard, som i all hovedsak er statsgrunn. Det antas at vernet av Bjørnøya ikke vil ha økonomiske eller andre konsekvenser for Bjørnøen AS, men det stilles krav til gjensidig informasjon og avklaringer mellom grunneier og forvaltningsmyndighetene i saker og tiltak innenfor naturreservatet.

Hele Bjørnøya er belagt med utmål etter reglene i Bergverksordningen på Svalbard. Utmålene eies av Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Det har ikke vært industriell aktivitet knyttet til utmålene på lenge. Utmålsrettighetene består etter vernet, men kan ikke utnyttes. På bakgrunn av vernet har Nærings- og handelsdepartementet redusert den årlige utmålsavgifta fra kr 6.000 til kr 1.500.

4.2 Beliggenhet og særpreg

Bjørnøya (N 74 30' E 19 01') ligger i Barentshavet, omtrent midtveis mellom Finnmarks-kysten og sørspissen av Spitsbergen, og er det eneste landområdet i et stort og åpent havområde. Øya måler ca. 20 km fra nord til sør, er ca. 15 km på det bredeste, og har et areal på 178 km².

Bjørnøya stikker opp fra et undervannsplatå med dyp på mindre enn 100 meter. Øya er sterkt påvirket av bølgeaktivitet, og er derfor nesten overalt omgitt av bratte klippekyster. Landskapet kan deles i et sørlig fjellområde og et nordlig lavlandsområde. Fjellområdet utgjør ca 1/3 av øyas areal, mens lavlandsområdet utgjør 2/3.

Lavlandsområdet ender oftest i en 10-30 meter høy brattkant mot sjøen, noe som de fleste steder gjør landing med båt vanskelig. Det finnes enkelte vikar med sandstrender og sandbunn, men heller ikke disse er særlig godt beskyttet mot vind og sjø. Kystlinja er overalt svært eksponert, og havet graver seg stadig innover, særlig i de yngre, løse bergartene der erosjonen går raskt.

Den sørlige delen av øya domineres av fjellmassiver. Miseryfjellet på 536 meter og Antarcticfjellet på 360 meter preger sørøstkysten. Fra sørspissen og 5 km oppover langs vestkysten reiser Fuglefjellet (411 m), Hambergfjellet (440 m) og Alfredfjellet (420 m) seg som høye kystklipper fra havet. Rundt den sørligste delen av øya finnes loddrette stup på mer enn 400 m som går rett i havet. Høye, frie fjellvegger nær kysten finnes også på Miseryfjellets østside. Nær sørspissen har bølgenes erosjon sammen med oppsprekningen i bergartene formet trolske oppstikkende "staur", som Sylen og Stappen. Mindre staurer finnes også på nordøst- og vestsiden av øya. Sør på øya finnes også kysthuler, bl.a. den kjente Perleporten hvor det er mulig å passere med småbåt.

Foto: Arild Lyssand, Sysselmannen

Fuglefjellet og Stappen på sørspissen av Bjørnøya.

Permafrosten på Bjørnøya går vanligvis ned til 50-75 m, dvs. ikke så dypt som ellers på Svalbard. Laget som tiner om sommeren er oftest mindre enn en meter tykt.

Karst-fenomener som huler, underjordiske elveløp og kollaps-strukturer er vanlig i kalksteins-områdene, spesielt på den sørvestre delen av øya. Bjørnøya er det området på Svalbard som har de mest velutviklede karst-fenomenerne. Et eksempel er vannet Svartkulpen, som ligger mellom Ymerdalen og Ellasjøen. På sørvestsiden av øya har Jordbruelva løst opp kalksteinen og laget et 3 km langt underjordisk elveløp. Det finnes også en del huler.

Foto: Jon Ove Scheie, Sysselmannen

Kvalrossbukta.

4.3 Geologi

Berggrunnen består i hovedsak av flattliggende sedimentære bergarter som dolomitt- og kalkstein, sandstein, konglomerat og skifer. Sedimentene ble opprinnelig avsatt i grunne, landnære havområder, deltaområder og i innsjøer og elvesletter på lavtliggende sletteland. Selv om øya bare er 178 km² er mange geologiske perioder fra prekambrium til trias representert. Mindre enn en fjerdedel av øya er grunnfjell (finnes bare i sørøst). Størkningsbergarter finnes ikke.

En rekke av bergartene er fossilførende. I de eldste lagene, som for det meste består av dolomitt- og kalksteiner fra periodene kambrium og ordovicium, finnes fossile algestrukturer (stromatolitter), blekkspruter, snegler, brakiopoder og koraller. Berggrunnen på øyas sørlige deler består av dolomittisk kalkstein fra disse periodene, og danner lett hyller i de stupbratte fjellsidene. Disse hyllene er de viktigste hekkeplassene for fuglefjellsartene.

I de yngre lagene av sandstein og konglomerater fra periodene devon og karbon finnes plante-fossiler og kullag på opptil 1.5 meters tykkelse. I lagene fra permtiden finnes store mengder fossiler, bl.a. lag som nesten utelukkende består av brakiopoder. De yngste lagene fra trias, som bare finnes øverst på Miseryfjellet, består av grå skifre. Her er det funnet fossiler av panserpadder og mange arter av muslinger. Sedimenttyper og fossiler avspeiler endringene i avsetningsmiljø og klima gjennom flere hundre millioner år. En rekke forkastninger, med hovedretning nord-syd er hovedsakelig dannet under åpningen av Grønlandshavet i tertiær tid, for ca 40 millioner år siden.

Ved Tunheim var det kulldrift i perioden 1916 - 25 og i et område nord for Antarcticfjellet var det i perioden 1925 – 30 prøvedrift på blyglans.

4.4 Planteliv

Fordi Bjørnøya er en liten isolert øy, er artsantallet lavere her enn lenger nord på Svalbard. Dette skyldes både liten tilgjengelighet for spredning av planter og den begrensede variasjonen i plantehabitater på øya. Det er registrert 54 arter karplanter på Bjørnøya, mot ca. 170 på Svalbard som helhet. En del av plantene som vokser på Bjørnøya, finnes imidlertid ikke lenger nord på Svalbard. Av moser er det registrert min. 378 arter på Svalbard, hvorav min. 150 arter finnes på Bjørnøya. For lav og sopp har vi ikke artsantall for Bjørnøya.

Foto: Arild Lyssand, Sysselmannen

Arktisrosenrot.

4.5 Dyreliv

Fugler

Som eneste øy i et stort, produktivt havområde, er Bjørnøya som en magnet på sjøfugl i hekketiden. Områdene langs polarfronten og bankområdene rundt Bjørnøya er de mest produktive områdene i Barentshavet, og mattilgangen for sjøfugl er derfor usedvanlig god. Bjørnøya er samtidig den eneste øya mellom finnmarkskysten og Spitsbergen, og således også den eneste aktuelle hekkelokaliteten. Øyas topografi er også svært godt egnet for store sjøfuglkolonier. Spesielt er klippekysten rundt sørspissen av øya, der den dolomittiske kalksteinen lett danner hyller i de stupbratte fjellsidene, meget velegnet for hekking. Bjørnøya er i klasse med Europas største hekkekolonier av sjøfugl. I sommersesongen er ca 1 million sjøfugl knyttet til Bjørnøya.

Foto: Arild Lyssand, Sysselmannen

Fra fuglefjellene sør på øya. Flaskeskjera og Knyttneven.

Sjøfugl med tilknytning til Bjørnøya omfatter alkefugl (lomvi, polarlomvi, alkekonge, lunde, teist og alke), måsefugl (krykkje, polarmåke, svartbak og rødnebbterne), og vannfugl som igjen omfatter andefugler og lommer. Andre sjøfugler som hekker på Bjørnøya er havhest, tyvjo og storjo. I tillegg bruker også vadefugl som fjæreplytt, polarsvømmesnipe og steinvender kysten som næringsområde. (I denne sammenheng definerer vi sjøfugl som de artene som lever det meste av året i tilknytning til havet og henter nesten all føde i det marine miljø).

Bjørnøya har pga. beliggenheten ofte tilfeldige besøk av fugl med leveområder lenger sør. Hele 126 arter er registrert på eller ved øya. 33 arter er registrert hekkende. Av fuglearter på Bjørnøya som i stor grad er knyttet til økosystemene på land er det verdt å nevne spesielt gåseartene hvitkinngås, kortnebbgås og ringgås, samt snøspurv og steinskvett. Islom registres nesten årlig på Bjørnøya i hekkeperioden, men er bare påvist hekkende noen få ganger.

Om høsten er Bjørnøya viktig rasteplass og beiteområde for trekkende gjess på vei sørover til vinterområdene fra Spitsbergen og andre deler av Svalbard. Dette gjelder først og fremst hvitkinngås, der så godt som hele bestanden mellomander på Bjørnøya. Også kortnebbgås og ringgås benytter Bjørnøya til mellomlanding på vei sørover. Noen få par av kortnebbgås og hvitkinngås hekker på øya. Alle de tre bestandene av gjess som mellomander på Bjørnøya har verneverdi på internasjonalt nivå.

På Bjørnøya er beiteområdene for hvitkinngås under høsttrekket begrenset til relativt små områder med egnet grasvegetasjon. Å bevare disse beiteområdene intakte og uforstyrrede vil være av stor betydning for bestanden av hvitkinngås.

Gjessenes bruk av øya på vårtrekket er mindre kjent. I flg. NP er det ikke gjort systematiske registreringer på øya om våren/forsommeren. Den informasjonen som foreligger er fra de årene NP selv har vært der tidlig i sesongen, samt enkeltobservasjoner fra stasjonsbetjeningen viser at øya er viktig som rasteplass også om våren. Det er observert relativt store flokker med både kortnebbgås og hvitkinngås på øya i mai måned. De fleste av disse observasjonene er hentet fra sørspissen av øya (Evjebukta/Revdalen), da det er her det har vært folk. Bruken av andre deler av øya er ukjent. Imidlertid vil gjessenes bruk av øya være avhengig av snøsmeltingen, og ofte vil fuglene være konsentrert i områder med tidlig snøsmelting I et normalår er store deler av øya snødekt i den perioden gjessene trekker nordover.

Svalbardrype er den eneste landlevende fuglearten som overvintrer på Svalbard og som gjennomlever vinteren fullt ut basert på den næringen plantelivet på land gir. Svalbardrype ble observert på Bjørnøya minst 5 ganger i perioden fra 1921 til 1965. Ett individ ble observert på øya vinteren 1999/2000. Snøugle observeres i blant på Bjørnøya. Ett individ oppholdt seg der vinteren 2000/2001.

Snøspurven er eneste spurvefugl med vid hekkeutbredelse på Svalbard, og den er vanlig også på Bjørnøya. Steinskvett er den andre spurvefuglen som hekker på Svalbard, men er langt mindre tallrik. Par av steinskvett er observert en rekke ganger i hekketiden, og vi antar derfor at den sporadisk hekker på øya.

Pattedyr

På Bjørnøya blir det jevnlig observert fjellrev. I 1986 ble det observert valper. Trolig befinner det seg maksimum 2-3 reproduserende revepar på øya. Når drivisen ligger ned til øya om vinteren, kan det i tillegg forekomme en del streifdyr.

De fleste arktiske sel- og hvalartene forekommer i farvannene rundt øya, men sel er mindre hyppig her enn andre steder i Svalbards kystfarvann. Farvannene rundt øya er et viktig næringsområde for isbjørn i de periodene iskanten befinner seg i dette området. Om vinteren og våren er det ikke uvanlig at øya og stasjonen besøkes av isbjørn. Det hender at isbjørn blir igjen på øya når isen går og da kan mattilgangen bli dårlig. Etter en stund legger de på svøm og blir borte fra øya. Vinteren 2003-04 ble det sannsynligvis født to isbjørnunger på øya. Binna og de to ungene ble værende på øya lenge etter at isen forsvant og dette vakte stor oppmerksomhet i media.

Ferskvann

Ferskvannsfloraen består hovedsakelig av en- og flercellede alger. Fordi produksjonen av planteplankton og bunnvegetasjon er lav, er dyrelivet i vannene avhengige av å få tilført plantemateriale fra land. Ferskvannsfaunaen beskrives som fattig. Røye er eneste fiskeart og er toppredatoren i systemet.

Svalbardrøye regnes som den eneste ferskvannsfisken på Svalbard med Bjørnøya. På samme måte som på fastlandet antar man at røya har innvandret fra havet etter siste istid. Det antas at de fleste vann på Bjørnøya, som ikke bunnfryser eller er så grunne at de mangler oksygen i vannet vinterstid, har røye. Det kan ikke utelukkes at røye kan være satt ut i enkelte høytliggende sjøer. Andre steder på Svalbard forekommer røye både i vandrende (anadrom) og stasjonære bestander. På Bjørnøya har havet gravd ut steile brinker langs det meste av kystlinjen etter siste istid. Resultatet er at de fleste elvene ender i fosser og stryk som hindrer fisk

å gå opp i vassdragene. Det er så langt kun dokumentasjon på stasjonære bestander på Bjørnøya. En del av yngelen/ parren i Laksvatnet har sommeropphold i Lakselva. Disse fiskene har større tilvekst enn sine jevnaldringer i strandsonen i vannet.

4.6 Kulturminner

Borgere fra flere nasjoner har siden oppdagelsen av Bjørnøya og Spitsbergen i 1596 reist til Bjørnøya for å utnytte naturressursene eller gjøre arbeid i vitenskapelig øyemed. Det har imidlertid aldri vært selvstendige samfunn der. Rester av anlegg og andre spor etter menneskelig virksomhet ligger spredt på øya, for det meste langs kysten.

I flg. Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010 finnes fem av de femti høyest prioriterte kulturminnene på Svalbard på Bjørnøya. Dette er:

- Tunheim (gruveanlegg for kulldrift).
- Hammerfesthytta (den eldste bevarte fangsthytta på Svalbard).
- San Sebastian (russisk fangststasjon).
- Nordhamna /Kvalrossfjæra (slakteplass for kvalross).
- Kvalrossbukta (kvalfangststasjon fra begynnelsen av 1900-tallet)

I en av de eldre bygningene på den meteorologiske stasjonen er det et mindre museum, med gjenstander og bilder fra tidligere tider på Bjørnøya.

Foto: Arild Lyssand, Sysselmannen

Fra Tunheim.

5 Dagens aktivitet på Bjørnøya

5.1 Bjørnøya meteorologiske stasjon

Den meteorologiske stasjonen på Bjørnøya ligger på øyas nordside. Stasjonen er underlagt og administreres av Meteorologisk institutt, Vêrvarslinga for Nord-Norge og har en bemanning på vanligvis ni personer. Besetningen skiftes ut hver 6. måned. Arbeidet på stasjonen består i hovedsak av meteorologiske observasjoner, telekommunikasjon og forskningsrelaterte oppgaver. Stasjonen har betydd og betyr mye for sikkerheten i fiskeriene, og har ved flere anledninger bidratt til betydelig hjelp i krisesituasjoner og ved forlis. Periodevis har det på stasjonen vært etablert en mindre stasjon til posisjonering av oljerigger etc.

Det meste av arbeidet som gjøres av besetningen er knyttet til selve stasjonen og nærområdet innenfor det arealet som ikke inngår i naturreservatet. Det innhentes daglig meteorologiske

data. Stasjonen har en viktig funksjon som landings- og fuelplass for helikopter i forbindelse med redningstjenesten i Barentshavet. Det aller meste av logistikk; post, varer og personelltransport m.m. knyttet til aktiviteten på stasjonen utføres av Kystvakta. Statistikk fra de siste årene viser at stasjonen årlig har mellom 60 og 75 helikopterlandinger. De fleste landingene er med Kystvaktas helikoptre (Lynx). I tillegg har 330-skvadronen (Sea King) noen landinger og Sysselmannen et mindre antall. Stasjonen har årlig 30-40 besøk av kystvaktskip.

De tekniske installasjonene i forbindelse med stasjonen ligger konsentrert på et ca. 150 daa stort område ved Herwighamna. Installasjonene innbefatter rundt 20 hus med stort og smått (hovedstasjon, servicehall, maskinhus, pumpestasjoner m.m.), flere større og mindre antenner og master, rørledningsystem med strøm, vann og kloakk, traktorveier mellom installasjonene, vannreservoar, fueldepot for helikopter m.m. I tillegg ligger det enkelte installasjoner noe lengre unna stasjonen; Nord-, Midt- og Sydpunktet. Kartvedlegg 2.

5.2 Friluftsliv, ferskvannsfiske, jakt og fangst

Friluftsliv (fot-, ski- og hytteturer, fiske m.m.) er viktige fritidsaktiviteter for besetningen på stasjonen. Disse aktivitetene er sentrale for trivsel og rekruttering. Stasjonen har egne regler for ferdsel med småbåt på havet, i første rekke for ivareta sikkerheten, og for bruk av velferdshyttene. Totalt seks hytter fungerer i dag som velferdshytter, hvorav 5 eies av Vêrvarslinga for Nord-Norge (Røyvasshytta, Skutilen, Russehamna, Teltvika og Sagatun) og en (Tunheim) brukes og vedlikeholdes av Vêrvarslinga etter avtale med Sysselmannen. Kartvedlegg 1.

Før naturreservatet ble opprettet fisket folk fra stasjonen med garn i flere av vannene på øya. Fra beretninger kjenner vi til flere tilfeller av overfiske; hvor fangstene har gått ned i enkelte vann og vannene så har ligget brakk noen år. Ut fra artikler i jakt- og fiskeblader kan en lese at det fra tid til annen tidligere har vært sportsfiskere på tur på Bjørnøya og fisket, uten at vi har oversikt over hvor ofte dette skjedde eller hvor store fangster de fikk. Tidligere var det også vanlig at mannskap fra bl.a. fiskeflåten og Kystvakta var i land og satte garn. Det er ikke fisket lovlig med garn etter 1998, og etter fredningen er garnfiske forbudt. Uttaket av røye er derfor betydelig mindre nå enn i tidligere tider.

Oversikt over rapportert fangst av røye på Bjørnøya de siste årene går fram av tabell 1. I tillegg er det tatt ut en del fisk i forbindelse med forskning på røye. For å gi den faste besetningen på stasjonen et fritidstilbud kan disse søke om dispensasjon om å få fiske på visse vilkår i naturreservatet.

Tabell 1: Røyefiske på Bjørnøya – stasjonsbesetningen på den meteorologiske stasjonen.

	Antall fisk / redskap				Største fisk (gr)	Minste fisk (gr)	Gj.snitt vekt (gr)
	Totalt	Garn	Sluk	Isfiske			
1998	101 ⁽²⁾		66	35	2.811	90	1.032
1999	54 ⁽³⁾			15	1.993	218	1.126
2000	113 ⁽⁴⁾			113	1.597	34	505
2001	30 ⁽⁵⁾		13	17	2.258	140	1.095
2002	98 ⁽⁶⁾		58	40	2200	135	784
2003	35 ⁽⁷⁾		17	18	1450	63	809
2004	30 ⁽⁸⁾		? ⁽⁸⁾	30	1773	130	893

⁽²⁾ 101 fisket i Laksvatnet og 1 i Ellasjøen

⁽³⁾ 26 fisket i Laksvatnet, 21 i Hausvatnet, 1 i Spælvatnet, 1 i Vomma, 5 i Helin

⁽⁴⁾ 92 fisket i Laksvatnet, 21 i Ellasjøen

⁽⁵⁾ 29 fisket i Laksvatnet, 1 i Hausvatnet

⁽⁶⁾ 85 fisket i Laksvatnet, 8 i Hausvatnet, 5 i Ellasjøen

⁽⁷⁾ 24 fisket i Laksvatnet, 2 i Hausvatnet, 9 i Lygna

⁽⁸⁾ 26 fisket i Laksvatnet, 4 i Hausvatnet - ikke rapportert for sommersesongen

Omfanget av jakt på øya før fredningen varierte, avhengig av jaktinteressen i besetningen på stasjonen. Det har vært snakk om et mindre antall gjess og sjøfugl, samt en og annen sel til hundemat. Jakt kan i dag bare utløves i det området som ikke inngår i naturreservatet, dvs. rundt stasjonen. Stasjonsbesetningen har brukt å sanke egg fra polarmåke, mest i området ved stasjonen. I perioden 1998-2002 ble det sanket hhv. 75 - 91 - 38 - 0 - 27 egg. Etter fredningen kan det kun gis tillatelse til egganking i området som ikke inngår i naturreservatet. Både i 2003 og 2004 ble det søkt om egganking, men resultatet er ikke rapportert.

5.3 Turisme og ferdsel

Det forekommer at noen båter (cruisebåter og private seilere) anløper Bjørnøya på tur nordover, uten på forhånd å ha vært i kontakt med Sysselmannen og fått nødvendig informasjonen om registrering og meldeplikt etter turistforskriften. Det meste fanges imidlertid opp i ettertid. Enkelte mindre og mellomstore båter kan besøke Bjørnøya direkte fra fastlandet og returnere uten at dette blir meldt på noe vis. Omfanget anses å være begrenset.

En del av båtene rapporterer kun "Bjørnøya" som ilandstigningssted. Det er derfor vanskelig å vite hvordan ilandstigningene fordeler seg på øya. Ut fra hvor det er mulig å komme i land og kjennskapen til hvor folk går i land, så vet man imidlertid at det er i Sørhamna, Kvalrossbukta, Russehamna og Herwighamna (stasjonen) det oftest går folk i land fra båter. Ved gode vær- og landgangsforhold blir også Tunheim år om annet besøkt. I tillegg må det nevnes at flere av båtene som passerer Bjørnøya, går opp mot land ved fuglefjellene sør på øya med turister. Disse båtene omfattes ikke av noen statistikk. Det er kun registrert turistferdsel i månedene juni, juli, august og september.

Tab. 2 Turisttrafikk registrert i Sysselmannens ferdselsregister 1999-2004:

År	Antall personer i land*	Antall båter og antall pass. pr. anløp
1999	279	5 cruisebåtanløp (15, 19, 46, 89, 110)
2000	693	10 cruisebåtanløp (15, 18, 36, 68, 70, 70, 72, 78, 124, 140)
2001	189	6 cruisebåtanløp (1, 1, 78, 23, 72, 14)
2002	424	4 cruisebåter (112, 131, 102, 79)
2003	567	7 cruisebåtanløp (77, 148, 77, 51, 83, 75, 57)
2004	208	4 cruisebåtanløp (96, 10, 4, 98)

*Tallet er ikke nødvendigvis ensbetydende med antall personer som har besøkt Bjørnøya, idet noen kan ha vært i land flere steder på øya.

Tallene i tabellen ovenfor refererer til innkomne meldinger til Sysselmannen på skjemaet "Sailing in Svalbard Waters". I tillegg kommer private seil- og motorbåter. Bjørnøya meteorologiske stasjon har rapportert om anløp av 7 slike båter i 1999, 4 i 2000, 3 i 2001, 7 i 2002 og 1 i 2003. Evt. anløp andre steder enn anløp i Herwighamna er ikke med i disse tallene.

Vi kan oppsummere dette med at det er et forholdsvis moderat antall personer i land på øya og at ferdselen i stor grad er konsentrert til noen få lokaliteter langs kysten i en begrenset periode av året. Det er ønskelig å involvere stasjonsbesetningen og forskere som oppholder seg på øya i større grad, for å bedre rapporteringen av båttrafikken og besøk på øya – jf kap 6.

5.4 Forskning og undervisning

Norsk Polarinstitutt har årlige ekspedisjoner til Bjørnøya i forbindelse med overvåking og forskning på sjøfugl. Dette arbeidet har foregått siden 1986 og har gitt noen av de lengste og beste dataseriene innen bestandsovervåking av sjøfugl på Svalbard og inngår som et viktig element i den videre miljøovervåkingen i området.

NINA-NIKU har forsket på effekter av miljøgifter på polarmåker på Bjørnøya og har gjennomført årlige studier i perioden 1997-2002. Norsk Polarinstitutt deltok i undersøkelsene årene 1997-99.

Akvaplan-niva avsluttet i 2004 et flerårig prosjekt der de studerte langtransportert forurensning til Bjørnøya, akkumulering av miljøgifter i næringskjeden i Ellasjøen/Øyangen og det marine miljø, samt avsetning av kvikksølv og opptak av dette i næringskjeder i ferskvann.

NTNU / Bio Kompetanse as har i en rekke år gjennomført forvaltningsrelaterte studier av svalbardrøye.

Bergmesteren for Svalbard har sammen med forskere fra Universitetet i Oslo og NTNU / Universitetet i Åbo foretatt feltarbeid på Bjørnøya for å studere bly- og baryttforekomster.

Både i 2001 og tidligere har Wetland International utført feltarbeid på øya. Dette var studier av gress, forekomst/tellinger og næringsstudier (beiteplanter for gressene). Også andre utenlandske forskere har enkelte år forsket på øya, særlig på sjøfugl, som ofte i samarbeid med NP.

Alt i alt er det snakk om 10-20 personer som er i felt i løpet av et år.

Noe forskning utføres i tilknytning til infrastruktur og logistikk på stasjonen. Tabellen nedenfor viser de institusjonene som har installasjoner som betjenes av Vêrvarslings personell på Bjørnøya.

Operatør	Virksomhet	Tidsperspektiv
Univ. i Tromsø, Nordlysobs.	Magnetometer	Fast tilhørighet.
Univ. i Bergen	Jordskjelvregistrering	Fast tilhørighet
Univ. i Wales	Magnetometer reg. v/GPS	Fast tilhørighet
Polarmiljøseneteret i Tromsø	PCB-målinger	
Univ. i Sapporo	Dopplerradar – vær/klima	Årsbasis/bevilgning
Statens Strålevern	Måling av radioakt. i sjøvann	

6 Mål, strategier og tiltak for forvaltning av naturreservatet

6.1 Formålet med fredningen av Bjørnøya

Fredningsforskrift for Bjørnøya naturreservat inneholder følgende formålsparagraf:

Formålet med fredningen er å bevare en tilnærmet urørt og i verdenssammenheng unik isolert øy, med særegent økologisk system, storslått natur, spesiell geologi, flora og fauna, særegne landformer og mange kulturminner, herunder spesielt ivareta:

- øya som nøkkelområde for sjøfugl, inkludert sårbare arter, i Barentshavet
- øya som rastelokalitet for trekkende fugl
- den nære sammenhengen mellom livet i havet og på land
- den særegne økologien som utvikles på isolerte øyer
- det historiske perspektivet som kulturminner fra alle hovedepokene i Svalbards historie representerer.

6.2 Mål, strategier og tiltak

6.2.1 Oppsyn

Svalbards geografi og logistikk gjør det generelt ressurskrevende å gjennomføre et effektivt oppsyn. Bjørnøyas perifere beliggenhet i forhold til Longyearbyen gjør området spesielt krevende. Samtidig gjør beliggenheten i forhold til fastlandet og muligheten for ukontrollert trafikk det ekstra aktuelt med oppsyn, bl.a. for å forebygge miljøkriminalitet og for å gi informasjon om natur og kulturminner. At øya er fredet som naturreservat, med områder med ferdselsforbud, forsterker behovet for oppsyn.

Mål:

Et tilfredsstillende oppsyn som ser til at fredningsforskriftene og andre bestemmelser overholdes, som bidrar til å gi oversikt over aktiviteten i naturreservatet og at informasjon kommer ut til besøkende på Bjørnøya.

Strategier:

En generell styrking av oppsynsvirkosomheten. Økt og forbedret samarbeidet med personell som er stasjonert på øya, særlig stasjonsbesetningen og forskerteam med erfaring fra og sesongmessige lengre opphold, slik at disse rutinemessig kan gjennomføre oppsynsoppgaver og rapportere om aktivitet på øya. Tilsvarende tilpasset samarbeid etableres med Kystvakta, særlig med tanke på å overvåke ferdselen i området med ferdselsforbud som ligger sør på øya.

Tiltak:

- Gjennomføre minst en lengre oppsynstur i perioden juli/august (fra 1 til 2 uker) hvor minimum to personer fra Sysselmannen gjennomfører oppsyns-, inspeksjons-, informasjons- og registreringsoppgaver.
- Utarbeide en samarbeidsavtale mellom Sysselmannen og Vêrvarslinga for Nord-Norge hvor stasjonsbesetningen på Bjørnøya meteorologiske stasjon blir tillagt gjennomføring av enkelte oppsyns- og informasjonsoppgaver med fastlagte rapporteringsrutiner. Avtalen skal klarlegge arbeidsoppgaver og omfang av disse, myndighet, rutiner og behov for overføring av ressurser til oppsyns- og informasjonsarbeidet fra Sysselmannen til Vêrvarslinga.
- Etablere en tilsvarende tilpasset avtale med Kystvakta om oppsyn i sjøområdet innenfor naturreservatet. Oppsyn med områdene i sør med restriksjoner på båtferdsel og med fiskeflåtens aktiviteter innenfor naturreservatet vil være mest aktuelt i en slik avtale.
- Utrede muligheten for å bruke forskere i felt til å dokumentere og rapportere ulik aktivitet innenfor naturreservatet.

Ansvarlig:

Sysselmannen, i samarbeid med Vêrvarslinga for Nord-Norge.

6.2.2 Miljøovervåking

Hovedmålsettingen for miljøovervåking generelt er å kunne påvise evt. endringer over tid og gi et faglig grunnlag for forvaltningsmessige tiltak som ivaretar natur og kulturminner.

Bjørnøya er et viktig område i miljøovervåkingssammenheng, særlig knyttet til sjøfugl og økosystemene i havet. Regelmessige tellinger av sjøfugl er gjennomført siden 1986. Videre har det vært gjennomført undersøkelser for å avdekke mengde og spredningsveier for miljøgifter i området.

Det er etablert overvåkingsfelt som følger påvirkningen av stranderosjon på kulturminnene på San Sebastian og Gravodden (like ved den meteorologiske stasjonen i Herwighamna).

Hvilke kulturminner som skal inngå i overvåkingssystemet for kulturminner vurderes kontinuerlig, samtidig som resultatet av overvåkingen gir holdepunkter for planer og prioriteringer for hvilke tiltak som må iverksettes, f.eks. nødutgraving. Overvåkingssystemet på St. Sebastian viser at de ytterste russetuftene på denne lokaliteten kan rase i havet i løpet av relativt kort tid. Riksantikvaren har derfor gitt tillatelse til utgraving av disse tuftene. Overvåkingssystemet på resten av lokaliteten vil fortsatt bestå og følges opp etter fastlagt program og metodikk.

Mål:

Å fremskaffe kunnskap for en god forvaltning av natur og kulturminner i området.

Strategi:

Videreføre og styrke miljøovervåkingen på Bjørnøya, både når det gjelder naturfaglige parametere og kulturminner.

Tiltak:

- Årlige tellinger av sjøfugl etter fastlagt metodikk med base fra Revdalen.
- Kulturminner: Se 6.2.3.
- Utrede muligheter for annen miljøovervåking, bl.a. gjennom arbeidet i MOSJ (Miljøovervåkingssystem for Svalbard og Jan Mayen), som kan legges til Bjørnøya så lenge overvåkingen ikke krever metoder som er i strid med formålet med fredningen.

Ansvarlig:

Sjøfuglovervåking: Norsk Polarinstitut.

Overvåking av kulturminner: Sysselmannen.

Utredning av muligheter for andre miljøindikatorer: Styringsgruppa for overvåkingssystemet MOSJ.

6.2.3 Skjøtsel og overvåking av kulturminner

Mål:

Bedre den kulturhistoriske kunnskapen om Bjørnøya og unngå forringelse av kulturminneverdier. Tunneler og sjakter etter prospektering og utvinning av kull skal ikke representere unødig fare for mennesker og dyr.

Strategi:

Videreføre dokumentasjon, registrering og miljøovervåking av kulturminner. Utføre forfalls-hindrende arbeider, enkle sikringsarbeider, herunder sikring av farlige sjakter og tunneler. Arbeidene skal koordineres med annet oppsyn / andre oppdrag i regi av Sysselmannen.

Tiltak:

- Følge opp og fotografere overvåkingfeltene på San Sebastian og Gravodden etter fastlagt metodikk.
- Kontinuerlig vurdering av behov for arkeologiske undersøkelser, spesielt erosjonsutsatte kulturminner, for evt. å sikre det kulturhistoriske kildematerialet. Tillatelse er gitt til utgraving av den ytterste russetufta på St. Sebastian i brev av 17.12.02 fra Riksantikvaren.
- Opprustning av museet ved den meteorologiske stasjonen.
- Tilsyn og vedlikehold av Hammerfesthytta
- Tunheim – kulturminner og kulturmiljø
 - Enkelt dokumentasjonsarbeid (registrering, skissering, fotografering og oppmåling).
 - Enkle sikringsarbeider på arbeiderbrakkka.
 - Årlig ettersyn (befaring, ev. fotografering)

- Rasfarlige tunnelinnganger ved Tunheim skal sikres, slik at disse ikke representerer fare for mennesker. Sikring skal i første omgang skje ved å bruke spett til å bryte ned det løse fjellet. Det skal i tillegg skiltes med "Farlige gruveåpninger".
I tilknytning til leting etter kull ble det gravd noen vertikale sjakter i området sør for stasjonen. Det er funnet flere slike sjakter, sørøst for Hellevatnet (1) og ved Einangen (3). På sjakta ved Hellevatnet (7- 8 m dyp) er overbygg og sikring forfalt helt. De øvrige har fortsatt en viss sikring eller er ikke så dype. Disse sjaktene kan representere farlige feller for mennesker og dyr. Sjakta ved Hellevatnet og tunnelinngangene ved Tunheim skal sikres i 2006 samsvar med pålegg som er gitt til Kings Bay AS fra Bergvesenet (i samråd med Sysselmannen) og dispensasjon datert 04.05.05 fra Riksantikvaren. Det skal holdes jevnlig oppsyn med tilstanden til de andre sjaktene.

Ansvarlig:

Miljøovervåking og arkeologiske utgravninger: Sysselmannen

Opprusting av museet: Vêrvarslinga for Nord-Norge

Sikring av tunneler og sjakter: Bjørnøen AS (grunneier).

6.2.4 Informasjon

På Svalbard er man generelt tilbakeholdne med skilting av natur- og kulturminnelokaliteter utenfor bebygde strøk. Turistene som besøker øya kommer enten med turistbåter (organiserte opplegg) eller med private båter (20-30 båter i løpet av et år). Begge disse gruppene fanges i hovedsak opp av meldeplikta etter turistforskriften og er altså i kontakt med Sysselmannen før de drar nordover. Informasjon om regelverk og verneverdier blir da gitt. Hovedutfordringen ligger i å få ut informasjon til fiskeflåten.

Mål:

Sikre god informasjon til ulike brukergrupper for å beskytte natur- og kulturverdier mot forringelse som følge av mangel på kunnskap, samt ivareta sikkerheten for de reisende i området.

Strategi:

Distribuere informasjon om fredningsforskriftene for Bjørnøya naturreservat og formidle kunnskap om natur og kulturminner på Bjørnøya.

Tiltak:

Utarbeide et enkelt informasjonshefte om naturreservatet, med informasjon om verneverdier og regelverk. Hftet sendes til den meteorologiske stasjonen til distribusjon for stasjonsbesetningen og til besøkende. Hftet kan også benyttes som informasjon til turistbåter og individuelle båtreisende som melder seiling til øya.

Informere fiskeflåten og frakdebåter som går i frakt mellom fastlandet og Svalbard ved kontakt med aktuelle rederier, agenter, organisasjoner osv. Informere via aktuelle tidsskrifter og bøker, f eks "Den norske los".

Informasjon om naturreservatet er tilgjengelig på Sysselmannens nettsider.

Ansvarlig:

Sysselmannen.

6.2.5 Fritidsfiske

Mål:

Å gi besetningen på Bjørnøya meteorologiske stasjon et rekreasjonstilbud knyttet til røyefiske med håndsnøre. Fisket skal bidra til å øke kunnskapen om røya på Bjørnøya, uten å påvirke røyebestandens sammensetning og utvikling nevneverdig.

Strategi:

Tillate et begrenset røyefiske med håndsnøre for besetningen på den meteorologiske stasjonen etter nærmere fastlagte kriterier og med gode rapporteringsrutiner. Det gis ikke dispensasjon til å fiske i områder med ferdselsforbud og bruk av garn tillates ikke.

Tiltak:

På forespørsel gi dispensasjon til et begrenset røyefiske med håndsnøre for besetningen på den meteorologiske stasjonen. Det skal utarbeides kriterier for fisket slik at dette ikke påvirker de naturlige bestandenes mangfold og produktivitet i nevneverdig grad. Kriteriene skal også innholde krav om innrapportering av data fra fisket, slik at disse blir av en slik kvalitet at de kan inngå i forsknings- og forvaltningsrettede undersøkelser.

Ansvarlig:

Sysselemannen, i samarbeid med Vêrvarslinga for Nord-Norge.

6.2.6 Hytter

Mål:

Unngå at hyttene forfaller og blir et ”avfallsproblem” i landskapsbildet, ivareta stasjonsbesetningens rekreasjonsbehov og opprettholde beredskapen med funksjonelle nødhytter.

Strategi:

Bruk og vedlikehold av eksisterende hytter innenfor naturreservatet videreføres i samsvar med etablert praksis. Dersom det er behov for det, vil Sysselemannen ta kontakt med Vêrvarslinga for evt. lån av hytte i forbindelse med Sysselemannens oppsynsturer på øya.

Ansvarlig:

Vêrvarslinga for Nord-Norge.

For hytter med status som fredete kulturminner skal dette skje i samråd med Sysselemannen. Hytta i Revdalen forvaltes av Norsk Polarinstitut.

6.2.7 Samband

Generelt er det et problem både med HF- og VHF-samband mellom stasjonen og området sør på øya p.g.a. fjellene. Ved bruk av Iridium er dette ikke noe problem. Nord på øya fungerer VHF-sambandet godt.

Mål:

Et tilfredsstillende og tjenlig samband for oppsyns- og inspeksjonsvirksomhet og mellom forskere i felt og den meteorologiske stasjonen/båter/helikopter.

Strategi:

Dagens aktivitet i felt på Bjørnøya rettferdiggjør ikke utbygging av en VHF-basestasjon på øya. Dvs. kommunikasjon mellom stasjonen og området i sør må baseres på bruk av Iridium eller evt. tilsvarende satellitt-telefoner.

Dersom andre brukere melder behov, f.eks. forsvarrets redningstjeneste eller kystvakta, må utplassering av basestasjon(er) og plasseringen av disse vurderes konkret.

Tiltak:

Oppsynspersonell og feltpartier som skal jobbe på øya må sørge for tilfredsstillende kommunikasjonsutstyr og avtale rapporteringsrutiner med stasjonen og/eller båt/helikopter.

Ansvarlig: Sysselmannen, Vêrvarslinga for Nord-Norge, Norsk Polarinstitutt og andre forskningsinstitusjoner.

6.3 Praktisering av fredningsforskriften for naturreservatet

Valget av naturreservat som verneform gir klare føringer for en hovedstrategi for forvaltningen av Bjørnøya, med et strengt vern av natur- og kulturverdier mot forstyrrelser og inngrep av alle slag. Dette innebærer at tilrettelegging for økt ferdsel ikke er en strategi for forvaltningen av Bjørnøya naturreservat.

Bestemmelsene i fredningsforskriften er ikke til hinder for gjennomføring av tiltak i oppsyns- og forvaltningsøyemed eller i forbindelse med politi-, kystvakt-, rednings- eller ambulanssevirkosomhet (§ 11).

I flg. fredningsforskriften § 12 kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til;

- nødvendig transport av materiell og personer i forbindelse med vedlikehold av etablerte bygninger, anlegg og installasjoner
- nødvendig transport av brensel og forsyninger til hyttene
- nødvendig opprensning av forurenset grunn.

Når vitenskapelige eller særlige grunner for øvrig taler for det, kan forvaltningsmyndigheten dispensere fra fredningsbestemmelsene dersom det ikke strider mot fredningsforskriftens formål eller ikke vil påvirke verneverdiene vesentlig (§ 13).

Nedenfor nevnes hvordan fredningsforskriften vil bli praktisert. Hvilke tillatelser og dispensasjoner som vil kunne gis, er ikke uttømmende. Det vil alltid kunne dukke opp spesielle tilfeller eller situasjoner som må vurderes i hvert enkelt tilfelle.

6.3.1 Inngrep (§ 4)

Det må ikke iverksettes inngrep/tiltak som kan endre natur- eller kulturmiljøet.

- I flg. § 12 kan det gis tillatelse til nødvendig opprensning av forurenset grunn. Det er pr. i dag ikke registrert slike lokaliteter innenfor naturreservatet.
- Det kan gis dispensasjon etter § 13 for midlertidige installasjoner for vitenskapelige eller andre spesielle formål etter søknad. Det vil bli satt som vilkår at installasjonene ikke skal gi noen permanente effekter på natur eller kulturminner og bli gitt tidsfrist for fjerning av installasjonene, samt spesifiserte krav om oppfølging og opprydding. Forutsetningen for evt. dispensasjoner er at det er godtgjort at tiltaket ikke kan gjennomføres utenfor det vernede området.
- Det kan gis dispensasjon etter § 13 til å ta ut mindre prøver av bergarter, løsmasser og fossiler i forbindelse med geologisk forskning eller annen forskning/kartlegging, når dette skjer i et omfang som ikke skader terreng eller landskap.
- Ved alle tillatelser vil det bli stilt krav om grunneiers godkjenning av installasjoner/tiltak.
- Det vil ikke bli gitt tillatelse til oppføring av nye hytter eller annen bebyggelse innenfor naturreservatet. Bruk og vedlikehold av eksisterende velferdshytter vil fortsatt være tillatt.

6.3.2 Planter, dyr og fossiler (§ 5)

Dyr, planter og andre levende organismer er fredet mot skade, ødeleggelse og forstyrrelser av enhver art som ikke skyldes tillatt ferdsel.

- Det vil ikke bli gitt tillatelser til jakt og eggsanking i naturreservatet.
- Det kan gis dispensasjon etter § 13 til den faste besetningen på stasjonen for fiske med håndsnøre etter røye etter egne retningslinjer, der dette kan inngå som et ledd i forvaltnings- og forskningsrettede undersøkelser. Det gis ikke slik tillatelse til andre.
- Det kan gis dispensasjoner etter § 13 til vitenskapelige undersøkelser dersom gjennomføringen av undersøkelsene er forenlig med formålet for naturreservatet eller ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Det må godtgjøres at undersøkelsene må skje i verneområdet.

Pga. bestandssituasjonen for polarmåke, bør man være svært restriktiv med å gi tillatelser til tyngre forskningsprosjekter på denne arten, særlig i området Kvalrossbukta – Kapp Kolthoff de nærmeste årene. Kun bestands- og miljøgiftovervåking som er nødvendig for å følge utviklingen i bestanden bør tillates.

Eggsanking og eventuell jakt i området rundt stasjonen som ikke inngår i naturreservatet følger svalbardmiljølovens bestemmelser.

6.3.3 Kulturminner (§ 6)

Kulturminner er fredet i henhold til svalbardmiljøloven.

- Kulturminnene skal ivaretas som vitenskapelig og historisk kildemateriale og som grunnlag for opplevelse, men uten spesiell tilrettelegging for det sistnevnte formålet.
- Det kan iverksettes vedlikehold, forfallsdempende tiltak/sikring og oppsyn/overvåking for å beskytte kulturminnene i samsvar med kulturminneplanen.

6.3.4 Ferdsel (§§ 8 og 9)

Landing med luftfartøy

Landing med luftfartøy er forbudt. Luftfartøy skal holde en minstehøyde på 500 meter når værforholdene tillater det.

- Det kan etter § 12 gis dispensasjon til Vêrvarslinga, ved Bjørnøya meteorologiske stasjon, fra landingsforbudet og kravet til minstehøyde for:
 - nødvendig transport av materiell og personer i forbindelse med vedlikehold av etablerte bygninger, anlegg og installasjoner
 - nødvendig transport av brensel og forsyninger til hyttene som Vêrvarslinga disponerer. Alternativ transport vil være bruk av snøscooter på frossen og snødekt mark. Bruk av luftfartøy vil bare bli tillatt når det anses som det mest hensiktsmessige ut fra en totalvurdering av miljøbelastningen. Aktuelle transportører vil være Kystvakta, 330-skvadronen og Sysselmannen. Det vil bli stilt som krav at flygingen skal begrenses til et minimum og skje slik at fugle- og dyrelivet forstyrres minst mulig – dvs. transport som tidsmessig kan utføres i vinterhalvåret skal skje da.
- Det kan gis dispensasjon etter § 13 fra landingsforbudet når bruk av luftfartøy anses som det mest hensiktsmessige ut fra en totalvurdering av miljøbelastningen
 - for vitenskapelige undersøkelser
 - i spesielle tilfeller, f eks dersom værforholdene medfører at forsyninger/leveranser til stasjonen må settes i land på andre steder enn i Herwighamna og transporten ikke kan skje med snøscooter

I tiden fra og med 1. april til og med 31. august er det forbudt å fly nærmere enn 1 nm fra kjente konsentrasjoner av fugl og pattedyr. I samme periode er det forbudt å bruke skipsfløyte, løsne skudd eller på annen måte forårsake kraftig støy i eller innen en avstand av 1 nautisk mil fra fuglefjell.

- Det kan gis tillatelse etter § 13 til landing ved hytta i Revdalen i forbindelse med forskningsoppdrag. Det vil bli satt krav om at innflyging skal skje fra en retning der det ikke er konsentrasjoner av fugl.

For landing med helikopter i stasjonsområdet (utenfor verneområdet), også på helikopterlandingsplassen, kreves det tillatelse etter svalbardmiljøloven § 83, andre ledd. Unntatt fra dette er landinger knyttet til utrykning og oppsyn (Sysselemanden, Kystvakta og 330-skvadronen).

Bruk av terrenggående motorkjøretøy

Bruk av terrenggående kjøretøy er forbudt.

Forbudet er ikke til hinder for;

- *ferdsel med snøscooter på frossen og snødekt mark for transport av forsyninger til stasjonen, dersom værforholdene medfører at skip må anløpe annet sted ved øya enn stasjonen.*
- *ferdsel med snøscooter på frossen og snødekt mark i forbindelse med transport av nødvendig utstyr for vedlikehold av kommunikasjonsmaster/radiofyr sør, sørøst og øst for stasjonen.*
- Det kan etter § 12 gis en generell dispensasjon for bruk av snøscooter på frossen og snødekt mark til Vêrvarslinga, ved Bjørnøya meteorologiske stasjon for:
 - nødvendig transport av materiell og personer i forbindelse med vedlikehold av etablerte bygninger, anlegg og installasjoner
 - nødvendig transport av brensel og forsyninger til hyttene som Vêrvarslinga disponerer.
 Det vil bli stilt krav om at det på stasjonen skal føres logg som viser formålet med transporten, samt når og hvor kjøringa har skjedd. Transporten skal være klarert med stasjonssjefen. Alternativ til transport på frossen og snødekt mark vil være tillatelse til bruk av luftfartøy (se ovenfor).

Ferdsel til fots og med båt

I og nær de store fuglekoloniene sør på øya er det ferdselsforbud innenfor nærmere angitt sone i tiden fra og med 1. april til og med 31. august.

Forbudet er ikke til hinder for;

- *ferdsel til vanns med båter på inntil 40 fot*
- *ferdsel i forbindelse med bruk av området som nødhavn. Kartvedlegg 3.*

I et område nordøst på øya er enhver form for ferdsel på land og i ferskvann forbudt i perioden fra og med 15. juni til og med 31. august av hensyn til hekkende fugl. Kartvedlegg 2.

- Det vil ikke bli gitt dispensasjon for turistbåter større enn 40 fot til å gå inn i forbudssonen i sør.
- Det kan gis dispensasjon etter § 13 fra ferdselsforbudene i forbindelse med forskningsprosjekter i tilknytning til fuglelivet, dersom slike prosjekter ikke kan legges andre steder på Svalbard eller utenfor områdene med ferdselsforbud. Forbudene vil bli praktisert strengt.
- Det vil ikke bli gitt dispensasjon for ferdsel i forbindelse med fritidsfiske i området i nordøst (Laksvatnet, Lomvatnet og Kalven) i tiden med ferdselsforbud.

Generelt stilles det krav om at søknader skal sendes Sysselmannen i god tid, dvs. minst en måned før arbeider/aktiviteter er planlagt å skje. I en del tilfeller kan det oppstå mer akutte behov, f eks for transport som lettest kan løses i tilknytning til at det er helikopterbesøk på øya. I slike tilfeller er Sysselmannen innstilt på en rask behandling av søknadene; særlig søknader knyttet til drifta av stasjonen.

Det skal sendes kopi av alle dispensasjoner/tillatelser til Vêrvarslinga for Nord-Norge. Søknader om større tiltak, f eks nye varige installasjoner, riving av gamle installasjoner og større tiltak i grunnen skal avklares med grunneier (Bjørnøen AS).

6.4 Økonomi

På Svalbard er det store utgifter knyttet til logistikk i forbindelse med oppsyn, skjøtsel og andre forvaltningstiltak. Dette forholdet gjør seg spesielt gjeldende for Bjørnøya, fordi avstanden til Longyearbyen er så stor. For å holde disse utgiftene så lave som mulig, er aktiviteten i naturreservatet fra forvaltningens side koordinert med aktivitet og oppgaver på øya som måtte vært løst uavhengig av vernestatus. Disse forhold gjør det vanskelig å sette opp en reell oversikt over økonomiske utgifter knyttet direkte til forvaltning og drift av naturreservatet.

6.4.1 Oppsyn

Sysselmannen har de seneste årene, uavhengig av vernet av øya, hatt en årlig tur med båt til Bjørnøya. Oppholdet på Bjørnøya har vart i 2-4 dager. På denne turen har det blitt utført inspeksjoner og overvåkingsoppgaver og man har hatt kontakt med forskere i felt og med besetningen på stasjonen. I forbindelse med helikopterturer til øya for andre formål, har man utført slike jobber. Det er derfor vanskelig å anslå de ekstra kostnadene som oppsyn i verneområdet vil medføre.

Denne planen legger til grunn at det skal etableres et tettere samarbeid mellom Sysselmannen og Vêrvarslinga for Nord-Norge / besetningen på den meteorologiske stasjonen, Kystvakta og aktuelle forskningsinstitusjoner knyttet til oppsyn, informasjon, skjøtsel m.m. i naturreservatet. Dette forutsetter en overføring av noen midler fra Sysselmannen til Vêrvarslinga. Summen vil måtte avklares etter en nærmere diskusjon av hvilke oppgaver som er aktuelle og omfanget av disse. Kystvaktas innsats forutsettes å foregå innenfor rammen av deres vanlige aktivitet i området. Mindre oppdrag/oppgaver for forskere/team fra aktuelle institusjoner kan avtales i forbindelse med at de har feltarbeid på øya.

6.4.2 Skjøtsel/vedlikehold av hytter og kulturminner

Dette er oppgaver som utføres fortløpende, uavhengig av naturreservatet.

6.4.3 Miljøovervåking

Dette har blitt utført og vil fortsatt skje uavhengig av naturreservatet.

På St. Sebastian og Gravodden foregår det overvåkingen gjennom luftfotografering av kulturminnene hvert tredje år, supplert med bakkedokumentasjon. Dette vil fortsette, og tilsvarende opplegg kan bli laget for evt. andre overvåkingslokaliteter. Fotograferingen vil utføres av Sysselmannen i forbindelse med helikopterbesøk på øya, evt. av besetningen ved stasjonen ved hjelp av forsvarets helikoptre etter nærmere instruks fra Sysselmannen.

Norsk Polarinstitutt sin overvåking av sjøfuglbestandene vil også foregå uavhengig av vernet.

6.4.4 Informasjon / generell saksbehandling

Det er først mulig å beregne utgifter til ulike informasjonstiltak knyttet direkte til naturreservatet når en har klarlagt hva som skal produseres. Dette vil ha mer karakter av investering enn drift og vil ikke bety større årlige utgifter. Saksbehandling av dispensasjonsøknader fra vernebestemmelsene antas ikke å ville bety særlig endring i arbeidsmengde for Sysselmannen, da de fleste aktivitetene som krever dispensasjon (særlig forskning) også må behandles etter annet regelverk.

7 Aktivitet i tilgrensende havområder

7.1 Skipstrafikk

Det foregår en utstrakt fiskeriaktivitet i farvannene rundt Bjørnøya, samt at mye av skipstrafikken mellom fastlandet og Svalbard passerer øya på større eller mindre avstand. I forbindelse med fiske og annen skipstrafikk i Barentshavet har Bjørnøya en viktig funksjon som "nødhavn". Dette er eneste plassen i et stort havområde hvor båtene om nødvendig kan finne le mot vær og vind. Det er derfor til tider stor skipstrafikk, særlig av fiskebåter, helt oppunder land, hvor båtene enten rir av en storm eller utfører bunkring, omlasting av fisk og lignende oppgaver som krever smult farvann. Hvor ved øya dette skjer, avhenger av vindretningen. Oljesøl ved bunkring eller skipshavari som skjer i havområdet ved Bjørnøya vil kunne få store konsekvenser for naturmiljøet i naturreservatet.

Se pkt. 6.2.4 Informasjon.

7.2 Olje og gass

Det er åpnet for oljevirkosomhet på en del blokker i Barentshavet mellom Bjørnøya og Finnmarksysten. I St. meld. nr. 9 (1999-2000) Svalbard heter det at "*For å ivareta hensynet til en eventuell fremtidig oljevirkosomhet i havområdene rundt Bjørnøya, vil det i verneforskriftene bli åpnet for at forvaltningsmyndighetene kan gi dispensasjon til nødvendige installasjoner for beredskap, sikkerhet og styringssystemer i et område på ca. 3 km² langs kysten øst for stasjonsområdet.*"

Fredningsforskriften § 12 (særskilt tillatelse) nevner "*lagring av sikkerhets- og beredskapsutstyr og etablering og vedlikehold av nødvendige navigasjonshjelpemidler og styringssystemer for petroleumsproduksjon i forbindelse med eventuell fremtidig leteboring eller drift av petroleumsfelt i havområdene utenfor Bjørnøya*" som mulige dispensasjonsformål.

Dette gir rammen for hvordan et eventuelt behov for slike installasjoner vil bli ivaretatt. I forskriftens § 13 er behovet for slike installasjoner nevnt som eksempel på særlig grunn for å gi dispensasjon. En eventuell plassering og utforming av installasjoner skal så langt mulig tilpasses hensynet til verneverdiene i området. En forutsetning for at det skal kunne dispenseres til slike installasjoner i medhold av dispensasjonshjemmelen er at det ikke strider mot fredningsforskriftens formål eller ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Dersom det foreligger slik motstrid vil det være nødvendig å unnta det aktuelle området fra verneforskriften ved kongelig resolusjon. Det vil altså ikke være aktuelt å etablere noen supplybase på øya innenfor rammene av naturreservatet. Se miljøverndepartementets merknader i den kongelige resolusjonen til spørsmålet om petroleumsvirkosomhet.

8 Litteraturliste

Bio Kompetanse a/s og Zoologisk Institutt, Fakultet for kjemi og biologi, NTNU 2001:
Røye på Bjørnøya. Finnes det vassdrag med anadrom (sjø-)røye ?

Innst. S. nr. 11 (1995-96): *Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om miljøvern på Svalbard.*

Jerstad, K. og V. Bakken 1999: *Registreringer av islom og annen våtmarksfugl på Bjørnøya 1997.* Norsk Polarinstitutt Internrapport nr. 1 – Tromsø 1999.

Miljøverndepartementet 1995: *Forvaltningsplan for turisme og friluftsliv på Svalbard.*
Veileder.

NOU 1999:21: *Lov om miljøvern på Svalbard*

Tromsø Museum 2004: *Bjørnøya – Historie, natur og forskning.* Ottar nr. 5-2004.

Ot.prp. nr. 38 (2002-2001) *Om lov om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven)*

St.meld. nr. 22 (1994-95): *Om miljøvern på Svalbard.*

St.meld. nr. 9 (1999-2000): *Svalbard*

Sysselmannen på Svalbard 1997: *Rapport – kulturminneregistrering Bjørnøya 1997.*
Intern rapport.

Sysselmannen på Svalbard 2000: *Kulturminneplan for Svalbard 2000-2010.*
Sysselmannens rapportserie 02/2000.

Theisen, F. & O. W. Brude 1998: *Evalueringsplan av verneområder på Svalbard.*
Norsk Polarinstitutt Meddelelser nr. 153.

Theisen, F. (red.) 1997. *Dokumentasjon og vurdering av verneverdier på Bjørnøya.*
Norsk Polarinstitutt meddelelser nr. 143.

9 Vedlegg

Forskrift om fredning av Bjørnøya naturreservat på Svalbard

Fastsatt ved kgl. res. av 16. august 2002 i medhold av lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) § 12. Fremmet av Miljøverndepartementet.

Kapittel I. Innledende bestemmelser

§ 1 (fredning)

Bjørnøyas landområder med sjøområdet ut til 4 nautiske mil er fredet som naturreservat under betegnelsen Bjørnøya naturreservat.

§ 2 (avgrensning og omfang)

Det fredete området omfatter

- a. hele øya, med unntak av et mindre landareal omkring stasjonen i nord, og
- b. tilhørende sjøområder ut til 4 nautiske mil.

Naturreservatet utgjør ca 177 km² landareal (inkludert ferskvann) og ca 605 km² marint areal. Grensen for reservatet fremgår av vedlagte kart i målestokk 1: 100 000, datert Miljøverndepartementet august 2002. De nøyaktige grensene for reservatet skal avmerkes der de går over land og knekkpunktene skal koordinatbestemmes.

Kartet oppbevares hos Sysselmannen på Svalbard, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 3 (formål)

Formålet med fredningen er å bevare en tilnærmet uberørt og i verdenssammenheng unik isolert øy, med særegent økologisk system, storslått natur, spesiell geologi, flora og fauna, særegne landformer og mange kulturminner, herunder spesielt ivareta

- a. øya som nøkkelområde for sjøfugl, inkludert sårbare arter, i Barentshavet,
- b. øya som rastelokalitet for trekkende fugl,
- c. den nære sammenhengen mellom livet i havet og på land,
- d. den særegne økologien som utvikles på isolerte øyer og
- e. det historiske perspektivet som kulturminner fra alle hovedepokene i Svalbards historie representerer.

Kapittel II. Fredningsbestemmelser

§ 4 (landskap/natur- og kulturmiljø)

Det må ikke iverksettes inngrep/tiltak som kan endre natur- eller kulturmiljøet, som for eksempel oppføring av bygninger, anlegg og faste innretninger, hensetting av brakker og lignende, fremføring av ledninger og kabler, uttak, oppfylling, flytting og lagring av masse, planering, skraping av havbunnen eller jordoverflaten, drenering eller annen form for tørrlegging, boring, sprengning eller lignende eller uttak av mineraler eller olje.

Bestemmelsen er ikke til hinder for bruk av tillatte fiske- eller fangstredskaper.

§ 5 (planter, dyr og fossiler)

Dyr, planter og andre levende organismer er fredet mot skade, ødeleggelse og forstyrrelse av enhver art som ikke skyldes tillatt ferdsel. Fossiler eller skjelettdeler må ikke fjernes eller skades.

Unntatt fra første ledd er fiske i sjøen, som reguleres i henhold til forskrifter gitt av Fiskeridepartementet.

Sjøfiske med stang eller håndsnøre er tillatt.

Plante- og dyrearter, herunder genmodifiserte arter eller former, må ikke innføres.

§ 6 (kulturminner)

Kulturminner er fredet i henhold til kapittel V i lov om miljøvern på Svalbard.

§ 7 (forurensning)

All forurensning til luft, vann eller grunnen som medfører eller kan medføre skade eller ulempe for miljøet er forbudt, med unntak av forurensning som skyldes tillatt motorisert ferdsel.

Henleggelse eller tømming av avfall er forbudt.

Stoffer og gjenstander som kan skade planter og dyr, som er skjemmende eller som kan medføre fare for forurensning må ikke lagres eller etterlates.

§ 8 (ferdsel)

Landing med luftfartøy er forbudt. Luftfartøy skal holde en minstehøyde på 500 meter over reservatet når værforholdene tillater det.

I tiden fra og med 1. april til og med 31. august er det forbudt å fly nærmere enn 1 nautisk mil fra kjente konsentrasjoner av fugl og pattedyr. I samme periode er det forbudt å bruke skipsfløyte, løsne skudd eller på annen måte forårsake kraftig støy i eller innen en avstand av 1 nautisk mil fra fuglefjell.

Bruk av terrenggående kjøretøy er forbudt.

Forbudet i tredje ledd er ikke til hinder for

- a. ferdsel med snøscooter på frossen og snødekt mark for transport av forsyninger til stasjonen, dersom værforholdene medfører at skip må anløpe annet sted ved øya enn ved stasjonen, eller
- b. ferdsel med snøscooter på frossen og snødekt mark i forbindelse med transport av nødvendig utstyr for vedlikehold av kommunikasjonsmaster og radiofyr sør, sørøst og øst for stasjonen.

§ 9 (ferdselsforbud i spesielle soner)

I og nær de store fuglekoloniene er enhver form for ferdsel forbudt til lands og til vanns i tiden fra og med 1. april til og med 31. august.

Forbudet er ikke til hinder for

- a. ferdsel til vanns med båter på inntil 40 fot eller
- b. ferdsel i forbindelse med bruk av området som nødhavn.

I et område nordøst på øya er enhver form for ferdsel på land og i ferskvann forbudt i perioden fra og med 15. juni til og med 31. august av hensyn til hekkende fugl.

Sonene med ferdselsforbud er inntegnet på vernekartet.

§ 10 (regulering av ferdsel)

Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift forby eller regulere enhver ferdsel i hele eller deler av reservatet, dersom det anses nødvendig for å unngå forstyrrelse av dyrelivet eller slitasje på vegetasjon eller kulturminner.

Kapittel III. Unntak, tillatelse og dispensasjon

§ 11 (utrykning og oppsyn)

Bestemmelsene i kapittel II er ikke til hinder for gjennomføring av tiltak i oppsyns- og forvaltningsøyemed eller i forbindelse med politi-, kystvakt-, rednings- eller ambulanses virksomhet.

§ 12 (særskilt tillatelse)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til

- a. nødvendig transport av materiell og personer i forbindelse med vedlikehold av etablerte bygninger, anlegg og installasjoner,
- b. nødvendig transport av brensel og forsyninger til hyttene og
- c. nødvendig opprensning av forurenset grunn.

§ 13 (dispensasjon fra fredningsbestemmelsene)

Når vitenskapelige eller særlige grunner, eksempelvis lagring av sikkerhets- og beredskapsutstyr, og etablering og vedlikehold av nødvendige navigasjonshjelpemidler og styrings-systemer for petroleumsproduksjon i forbindelse med eventuell fremtidig leteboring eller drift av petroleumsfelt i havområdene utenfor Bjørnøya taler for det, kan forvaltningsmyndigheten dispensere fra fredningsbestemmelsene i kapittel II, dersom det ikke strider mot fredningsforskriftens formål eller ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig.

Kapittel IV. Avsluttende bestemmelser

§ 14 (forvaltningstiltak)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan gjennomføre forvaltningstiltak for å fremme formålet med fredningen. Det kan utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for gjennomføring av slike tiltak. Planen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning etter samråd med Riksantikvaren.

§ 15 (forvaltningsmyndighet)

Sysselemanden på Svalbard er forvaltningsmyndighet etter denne forskrift.

§ 16 (straff)

Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskrift, straffes med bøter eller med fengsel inntil 1 år. Er det inntrådt eller voldt fare for betydelig miljøskade, eller det for øvrig foreligger særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 3 år anvendes.

Medvirkning straffes på samme måte.

§ 17 (ikrafttredelse)

Denne forskrift trer i kraft straks.